

EZİDİLERİN ZORUNLU GÖÇ DENEYİMİ: BATMAN UĞURCA KÖYÜ ÖRNEĞİ FORCED MIGRATION EXPERIENCE OF THE YAZIDIS: BATMAN UĞURCA VILLAGE CASE

Fatih KAHRAMAN*
Perihan YETKİN**

Öz

Tarih boyunca toplumlar etnik, dini, kültürel vb. nedenlerden dolayı ötekiler yaratmıştır. Farklı zamanlarda ve nedenlerden ötürü ötekileştirilen devamında 'Günah Keçisi' olarak görülen gruplar arasında Ezidileri göstermek yanlış olmayacaktır. Özellikle 2014 yılından itibaren, Ezidilere yönelik DAES saldırılarıyla binlerce Ezidi öldürülmüş binlercesi de göç etmek zorunda kalmıştır. Bu çalışmada, DAES saldırıları sonucu, Türkiye'nin Batman Uğurca Köyü'ne zorunlu göç eden Ezidilerin göç öncesi, göç süreci ve sonrasında karşılaştıkları sorunlar ile devamında başvurdukları yaşam stratejilerine odaklanılmıştır. Göç sonrası dönemde görüşme yapılan Ezidilerin toplumsal ve kültürel yapılarında ortaya çıkan değişikliklerin neler olduğu, göç öncesi ve sonrası dönemde Ezidi kadınlara yaşadıkları toplum içerisinde bakışta yaşanan değişimler çalışmanın odaklandığı diğer konular arasındadır. Bu doğrultuda, Batman Uğurca Köyü'ne zorunlu göç eden 13 Ezidi sığınmacı ile derinlemesine mülakat yapılmış, 7 Ezidi sığınmacı ile de odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler ise kategorik içerik analizi tekniği ile yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ezidi, Mülteci, Öteki, Yabancı, Zorunlu Göç.

Abstract

The communities created alienations due to ethnic, religious, cultural reasons throughout the history. It will not be wrong to show the Yazidis among the groups called 'The Scapegoat' which have been alienated in various periods due to various reasons. Thousands of Yazidis have been killed by the ISIL attacks against Yazidis and thousands more have been forced to migrate, especially since 2014. Other topics that the study focuses on include the changes that have happened in social and cultural structures of Yazidis interviewed in the post-migration period and the changes occurred in views towards Yazidi women by the society, in which they live, before and after immigration. In this direction, an in-depth interview was conducted with 13 Yazidi refugees forced to migrate to Batman Uğurca Village and focus group interview was conducted with 7 Yazidi refugees. The findings have been analyzed by using categorical content analysis technique.

Keywords: Yazidi, Refugee, Other, Strange, Forced Migration.

Giriş

Toplumlar içerisindeki farklı grupların etnik, dini, kültürel vb. özellikleri nedeniyle tarih boyunca ötekileştirme kavramına çok defa maruz kaldığına tanık olunmuştur. Bu ayrılıkların bel kemiğini oluşturan dini, etnik, kültürel vb. ötekileştirmelerin içerisinde yer alan ve diğer ötekilerinde ötekisi olarak karşımıza Ezidi toplumu çıkmaktadır. Geçmişte farklı toplumlar tarafından ötekileştirilen Ezidiler, kapalı bir toplum olarak yaşamışlardır. Bu durum Ezidi toplumu hakkında net bilgilere ulaşmayı engellemiştir. Kutsal kitaplarının olmaması dinleri hakkındaki bilgilere ulaşmayı engellemiş ve onlar hakkında elde edilen bilgiler ise dayanıksız duyum üzerine elde edilen bilgilere dayanmıştır. Bu nedenle diğer toplulukların çeşitli benzetmelerden ileri gelen önyargılarına maruz kalmışlardır. Bunlar arasında en bilinenleri arasında Ezidilerin "Şeytana Tapanlar" olarak tanımlanmalarıdır. Bu durum Goffman'ın (2014: 31) fiziksel çağrışımlarla tanımladığı ırk, ulus ve din gibi etnolojik olarak ifade ettiği damgalardan olan ve soy bağıyla aktarılabilir ve eşit biçimde bir ailenin tüm mensuplarına bulaşan damgalama kavramını çağrıştırmaktadır. Çeşitli damgalamalara maruz kalan Ezidiler, zorunlu olarak göç etmek zorunda kalmışlardır.

Son zamanlarda ise DAES'in faaliyetleri sonucu binlerce Ezidi yerinden edilmiştir. Şengül'ün belirttiğine göre bu katliam, uğradıkları sayısız katliamlardan farklıdır. Bunun nedeni, Ezidiler ilk defa bu yoğunlukta öldürücü silahlarla karşı karşıya kalmış ve bu modern silahlar karşısında tamamen silahsız ve savunmasız olarak toplu ölüm ile yüzleşmiş ve çoğu da bu nedenle evlerini terk edip yollara düşmek zorunda kalmıştır (Şengül, 2015: 7).

DAES faaliyetleri sonucu Türkiye'ye sığınan Ezidilerin bir kısmı kamplarda, bir kısmı da kentlerde yaşam mücadelesi vermektedir. Yardımların yetersiz oluşu ve çeşitli imkânlardan yararlan(a)mamaları gibi sorunlar gündelik yaşam pratiklerini daha fazla zorlaştıran etmenlerdendir. Ayrıca zorunlu göçler, Ezidi

* Yrd. Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

** YL Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, SBE Sosyoloji ABD.

toplumunun yüzlerce yıllık geleneklerinin değişimine ilişkin işaretleri vermekle birlikte zorunlu göçler Ezidileri derinden etkilemiştir. Bu çalışmada Batman'ın Uğurca köyüne yerleşen Ezidilerin değişen gündelik yaşam pratikleri ele alınmış, göç sonrası ötekileşmeyi devam ettiren veya yeniden üreten dinamikler üzerinde durulmuştur. Ezidilerin göç öncesi, göç süreci ve göç sonrası yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla baş etme stratejilerine, göç sonrası Türkiye'de yaşadıkları sorunlarada yer verilmiştir.

1. Kimlik, Etnik Kimlik ve Mültecilik Çerçevesine Kavramsal Bir Giriş

Kimlik, kim olduğumuzla ilgili olduğu gibi bilinmeyen ve tanınmayı ortaya koymak için başvurulmuş bir kavramdır. Dolayısıyla kimlik kavramı kendi içinde farklılığı ve benzerliği de barındırır. Bu farklılıklar ve benzerlikler insanları/toplumları birbirlerinden ayırmakla beraber "bizden olmayan" bir kategorileşmeye neden olmaktadır. Sosyolojik açıdan kimlik, bireylerin ve kolektiflerin sosyal ilişkilerinde, öteki bireyler ve kolektiflerle aralarında bulunan ayrımdır/farklılık olmakla birlikte benzerlik ve farklılık kimliğin dinamik ilkesidir (Jenkins, 2016: 20). Kolektif kimlik ise, benzerlik yani ortaklık üzerine kuruludur. Çünkü kolektiflik, gerçek ya da hayali, önemli ya da önemsiz, güçlü ya da zayıf olsun ortak bir şeye sahip olmak demektir (Jenkins, 2016: 148). Kimlik, daha çok insanın kendi benlik duygusuna ya da kendisi hakkındaki duygularına, fikirlerine atıf yapılarak kullanılmaktadır. Bazen de kimlik içinde bulunduğumuz ve içselleştirdiğimiz toplumsallaşma süreciyle şekillenmiş olan toplumsal rollere dayalı olarak şekillenebilmektedir. Başka bir anlayışa göre ise, kimliklerimizi daha etkin olarak toplumsallaşma sürecinde veya oynadığımız çeşitli rollerde bize sunulan malzemelerle kurulmaktadır (Marshall, 1999: 407-408).

Castells (2006) ise kimliği tanımlarken, kimliğin salt anlamı itibarıyla kolektif bir yapıya sahip olmadığını, bireysel yaşantıda var olan tasavvurları, yaşama katılma biçimlerini ve toplumsal yaşantı içerisinde bireyin konumlanmasını kapsadığını ifade etmektedir. Ancak bireysel bir tasavvurun boyutu, toplumsal alanın mahiyetinde farklı bir şekilde bürünebilmektedir. Buna bağlı olarak farklı tanımlamalar ortaya çıkmaktadır. Bireyin veya topluluğun tanımlanışı bizleri onay mekanizmasının varlığına götürmektedir. Birey kendisine her ne olarak sınıflandırırsa sınıflandırır, sonuçta hâkim otoritenin ona yakıştıracağı tanımlama ön planda çıkacaktır. Birey otorite ile ilişkisi ile birlikte ele alındığında, onun sahip olduğu değerler toplamı, otoriteye yönelik tutumuyla anlamlı olacak ve bir kimlik edinimi süreci başlayacaktır. Bireyin toplumsal yaşamdaki tanımlanışı otoriteyle ve otoritenin söylemleriyle şekillense de birey veya topluluk otoritenin bu tanımlamasına karşı gelebilmektedir (Castells, 2006: 13-14). Kimliklerin hayal edildiğini, hayal edilmiş topluluklar olduğunu, bu topluluktaki bireylerin birbirlerini görmemeleri ve tanımamalarına rağmen yine de her birinin benzer şeyler paylaştıklarına dair bir hayale inandıklarını söyleyen Anderson (2011) için kimlikler hayal edilmiş topluluklar olarak tanımlanabilir (Anderson, 2011: 20).

Smith ise etnik kimlik bağlamında araçsal ve ikircikli kuramına yer vermiştir. Araçsal kurama göre etnik kimlik kavramı, etnik kimliklerin içerik ve anlamları, kültürlere, dönemlere, ekonomik ve siyasal koşullara, her bir üyenin algılamasına ve tutumuna göre değişme eğilimindedir. Burada kimlikler durağan değildir ve değişkendirler kimlikler ihtiyaçlara göre yeniden şekillenip dönüştürülmektedirler. Bir ırmakta iki kez yıkanamazsın diyen Heraklit'in belirttiği gibi kimlikler sürekli bir akış içerisinde. Yalnızca toplumsal sınırları kalıcıdır. Araçsal görüşleri destekleyenler ise; kolektif kültürel kimliklere ve özellikle etnilere, insan toplumu ve tarihi içerisinde derin kökler atfeden etnisiteyle ilgili daha eski 'ilkçilik' tutumundan bahsedilebilir (Smith, 2007: 27-30).

Ezidilik, ilkselcilerin belirttiği gibi doğuştan gelen soy birliği çerçevesinde bir aidiyet birliği oluşturmaktadır. Doğuştan gelen bu kimliğin asıl mimarı toplumdur. Ezidilerin kendi kimliklerini tanımlarken diğerleri üzerinden tanımlama çabası kendilerini korumaya yönelik bir stratejidir. Ezidilerin kimlik tasarımı daha çok araçsallık üzerine kurulmuştur. Çünkü hâkim yapı karşısında zamanla değişimlere uğramaktadır. Dolayısıyla durağan değil, hareketli bir kimlikten bahsetmek mümkündür. Değişen kimlik algısı da diğerleri üzerinden kuruludur. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır; iktidara sahip olma ve olmama durumları oluşan kimlik yapısının etken veya edilgen olma durumunu etkilemektedir. Sözgelimi hâkim yapı ötekilik tasavvurunu kendini üstün tutmak için etkin bir şekilde kullanırken, azınlıklar dışarıdan bir müdahale sonucunda bu özelliği kullanmak durumunda kalırlar. Ezidiler de olduğu gibi azınlık kimliği daha çok dışarıdan verili olanların bir bileşkesinin ürünüdür.

Bu doğrultuda Mülteci kavramına değinmek gerekirse, 1951 tarihli *Mültecilerin Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Konvansiyonuna göre, mülteci özel bir sosyal veya politik gruba üyeliği, milliyeti, dini, ırkı gibi nedenlerle şiddete maruz kalma korkusu yaşayan ve bu nedenle ülkesine dönme imkanına ve isteğine sahip olamayan, milliyetine tabi olduğu ülkenin sınırları dışında yaşayan kimsedir* (Miller ve Castles, 2008: 144-145). Bir zorunluluk halinden dolayı ülkeye kabul edilen Ezidiler, gittikleri yerlerde mülteci ya da sığınmacı kimliklerini edinmiyorlar. Bu kimlikler doğrultusunda onlar için, yeni yaşam alanları (çadırlar) oluşturulmuştur. Ancak,

Bauman bu kimliklerin olumsuzlukları da içinde barındırdığına değinir. Çünkü kalıcı geçicilikteki yeni yerleşim yerlerinde mülteciler orada bulunmaktadır ama oraya ait değildirler. Dolayısıyla, Ezidilerin kalması için hazırlanan geçici barınaklar onlara kalıcı olmadıklarını hatırlatmaktadır (Bauman, 2013: 193).

Bauman, (2013) mülteci ya da sığınma kamplarını açıklarken de buraları bir nevi hapishaneye benzetir. Buralar mültecilerin ya da sığınmacıların bir süreliğine kaldıkları veya kalmak zorunda oldukları yerlerdir. Mülteci ya da sığınma kamplarında kalanlar “geldikleri yere” geri dönemezler çünkü terk ettikleri ülke onları artık istememektedir, geçinme imkânları kalmamıştır, evleri de talan edilmiştir. Geri dönecek hiçbir yerleri olmayan bu insanların, gidecekleri bir yer de yoktur. Hükümetler dışardan gelen yabancıyı kabul etmekte gönülsüzdürler çünkü göçmenler potansiyel birer tehdit olarak görülürler (Bauman, 2013: 193).

2. “Öteki”, “Yabancı” Ve “Günah Keçisi” Kavramlarını Ezidiler Üzerinden Okuma Denemesi

Öteki, yabancı bir grup için dışarda olan ancak varlığı ve grupla ilişkisiyle de grubu yapılandıran; bir nevi içeride de olandır. Ötekilik bir ilişki biçimidir çünkü öteki, hem içeride hem de dışarıdadır. Onun yerli veya dış grup için oynadığı kurucu rolü, dış grubun üyeleri veya yerli de onun için oynar; ötekiyi, onun da içselleştirdiği öteki kimliğinde tesis eden de yerlidir. Öteki ve yerlinin mevcut durumu aslında iki grubun da var olmasına bağlıdır. Bu gruplar birbirlerinin tamamlayıcısı konumundadır ve birlikte anlam kazanmaktadır. Çünkü ötekinin oluşması için başka bir grubun da var olması gerekir (Ünsaldı, 2016: 8).

Simmel’in açıklamasına göre “yabancı” kavramı ise “...bugün gelip yarın giden gezgin gibi değil, bugün gelip yarın kalan adam gibidir-yani artık daha öteye gitmeyecek olsa da gelip gitme özgürlüğünü tam edinmemiş potansiyel gezgin gibidir deyim yerindeyse. Belli bir mekan dairesi içinde-sabitlenmiştir, ama onun içindeki konumu temelde, en başta ona ait olmamasının ve ona baştan beri onun bir parçası olmayan, olmayacak nitelikler taşımasının etkisi altındadır” (Simmel, 2009: 27).

Toplum, işleyen mekanizmasında yabancı olana bir mesafe ve bunun getirmiş olduğu bir yok etme pratiği geliştirir. Çünkü “öteki” olan toplum mekanizmasını bozan bir tehlikedir. Bu durum Bauman’ın (2016: 160-161) ortaya attığı bahçe metaforu ve yabancı kavramını akla getirmektedir. İnsan, vahşi doğadan kazandığı toprağı işleyerek tarıma açar ve saçılacak tohumları ve ekilecek fideleri seçerek, bakımını yapar ve doğru şekli vermek için gerekirse büyüyen dalları budar. Aynı zamanda, kendi başlarına büyüyen ve bu yüzden ekili alandaki sıkı düzeni bozan, o alanda planlanan verimliliği düşüren ya da bahçenin estetik ideali dışına çıkan istenmeyen misafirleri ve davetsiz bitkileri de ayıklar. Bitkileri ilk başta ilgi isteyen uygun şeyler olarak görülen faydalı bitkiler ve biçilmesi, ilaçlanması, olmazsa yok edilmesi gereken yabancı otlar olmak üzere ayırır ve bu doğrultuda bahçeye istediği şekli verir. Küreselleşen modern dünyada her ne kadar etkileşim artmış olsa da toplumlar özel alanlarını korur ve dışardan geleni öteki, düşman, yabancı olarak görür. Bazı durumlarda düşmanı yok sayarken bazı durumlarda ise onlara karşı etkin pratikler geliştirir. Son dönemlerde Ezidilerin, DAESH saldırıları sonucu yaşadıkları soykırımlar, Bauman’ın bahçe metaforunda değindiği yabancı otların bir nevi ayıklanması yani imha edilmesidir. DAESH kendi saf ideolojisini yaratabilmek adına tehlike ve zararlı olarak görmüş olduğu Ezidilere soykırım uygulamıştır. Soykırımla yüz yüze kalan Ezidiler canlarını kurtarmak için diğer ülkelere sığınmışlardır, ancak bu defa da yerli olmamanın getirmiş olduğu ötekilikle karşılaşmışlardır.

Toplum, yabancı ve ötekiye karşı geliştirmiş olduğu savunma pratikleriyle öteki ve yabancıya yaşam hakkı tanımamakta veya onları yok saymaktadır. Göçmenlere yaşam hakkı tanımayan bu yapı beraberinde büyük sorunlar getirmektedir. Bu sorunlardan en büyüğü göçmenlere karşı örgütlenen düşmanca tutum sergileyen grupların güçlenmesidir. Kaya ve Erdoğan’ın da (2015: 14) belirttiği gibi göç ve göçmenler konusunda bugünden kurulacak olumlu (siyasal, hukuksal, toplumsal ve kültürel) dil, yarın ortaya çıkacak olan ırkçı, yabancı düşmanı ve dışlayıcı faktörlerin önüne geçmekte etkili olacaktır. Çünkü toplumlar, söylemlerle çok çabuk harekete geçebilmektedir ve olumsuz söylemlerle oluşacak olan yabancı düşmanlığı kitleler arasında hızla yayılıp nefret politikalarına dönüşebilmektedir. Bu durum ise öteki olanları dışlayacak ve yok edecek pratiklerin oluşmasını hızlandıracaktır/sağlayacaktır. Bu durumda ise öteki tehdit olarak görülecektir.

Modernitenin dünyayı kavrayışı, doğayı tanımak, bilmek ve öngörülme her şeyi peşinen engellemek dolayısıyla da doğaya hükmetmek üzerinedir. Dolayısıyla bilinmedik gruplar her zaman bir tehdit olarak görülür ve dışlama pratiklerine ya da yok etme pratiklerine konu edilmişlerdir. Bu pratikler genellikle yok etme pratikleri üzerine kuruludur (Man, 2016: 423). Öteki olan, diğer toplumlar tarafından istenmemekte ve diğer toplumların hüsnına uğrama tehlikesiyle yaşamaktadır. Ne yaparlarsa yapsınlar öteki etiketinden kurtulamayacaklardır ve diğer toplumların nazarında hep öteki olarak kalacaklardır. Bu öteki etiketinden dolayı bazıları baskılara maruz kalıp buldukları yerleri terk etmek zorunda kalacaklar, bazıları ise kıyıma uğrayacaklardır. Çoğunluk ise öteki ve yabancıyı aynı zamanda gerçekleştiren

olumsuzlukların sebebi olarak görüp onları günah keçisi ilan edecektir. Dışardan gelenlerin günah keçisi olarak seçilmesinin nedeni de bu grubun kendini savunmaktan aciz zayıf bir gurup olmasındandır. Üstelik dışardan gelenler, fiziksel görünüşleri ve kültürel varlıkları ile egemen kültür kalıplarından “sapan” bir kesimi temsil etmektedir. Dışardan gelenler için oluşturulan ön yargı ağı, yerleşik toplumun ‘dışardan gelenler’ sorununa yaklaşımını her zaman sağlıksız kılmıştır (Canatan, 1990: 80).

Campbell’in (2013: 157-158) de belirttiği gibi aslında günah keçisi, toplumun kurtulmak istediği ve toplumun çok korktuğu bir parçasının sembolüdür. Ve günah keçisi ilan etmek işe yaramayıp ve mevcut olan sorunları da ortadan kaldırmaz. Bilakis sorunları çözmek yerine onun üstünü örtmekle; parçalanmakta olan fıçıya odaklanmaktansa içindeki çürük elmalara takılır bunun sonucunda bir azınlığın çok sert bir muameleye maruz kalmasına yol açar. Günah keçisi yaratarak sadece kaçtığımız sorunları başkasına yüklemiş oluruz, bir nevi problem geçici olarak küçülür ancak kökleri dipte kalır. Birilerini suçlayıp günah keçisi yaratmak yerine asıl problemlere odaklanmak gerekir.

Öteki, yabancı, günah keçisi kavramları doğrultusunda diğer toplumların yaşadığı ötekilik sürecini Ezidiler üzerinden okumak mümkün görünmektedir. Son dönemlerin yaşanan en büyük kıyımına uğrayan Ezidi toplumu zorunlu göç sürecini deneyimlemiştir. Bu göç dalgası sonucu yerinden edilen Ezidiler başka coğrafyalarda hayata tutunmak zorunda kalmışlardır. Dinleriyle, kültürleriyle, etnik yapılarıyla diğer toplumlar tarafından ötekileştirilen Ezidiler bu sefer de gittikleri ülkelerde mülteci/sığınmacı kimliğinin ötekisi olmak zorunda kalmışlardır.

3. Araştırma Bulguları¹

Çalışma, nitel yöntemin kullanıldığı gözlemler ve görüşmeler sonucu elde edilen bilgilerin anlaşılmasını sağlamak için yorumlamaya yer verilen keşif amaçlı bir alan çalışmasıdır². Kartopu örnekleme³ne göre seçilen ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanan dokuz erkek, dört kadın toplam 13 görüşmeci ile mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca bir kadın ve altı erkek olmak üzere toplam yedi görüşmecinin katıldığı odak grup görüşmesiyle çalışmaya ilişkin veriler toplanmıştır.

Araştırmada veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeden ve gözlem tekniğinden yararlanılmıştır. Sorular birbirini destekler nitelikte hazırlanmıştır. Görüşme için de önceden kontrol listeleri hazırlanmış bu konu başlıklarına bağlı kalınarak görüşme yönlendirilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Böylece daha sonra yapılacak olan çözümlemelerde bilgilerin unutulması önlenmiştir. Daha iyi bir analiz için veriler, kodlanmış olup, bu kodlar da belli temalara göre sınıflandırılmıştır. Ezidilerin göç süreçleri ve nedenleri, yeni mekâna uyum süreçleri ve burada karşılaştıkları sorunlar, göç sonrası yaşam stratejileri ve değişen yaşamsal pratikleri temaları çerçevesinde yoksulluk, istihdam, eğitim, barınma, dışlanma, göç kavramları üzerinden irdeleme yapılmış ve kategorik içerik analizi tekniğiyle değerlendirme yapılmıştır. Bu sınıflandırma ile Ezidilerin göç ve göç süreçlerini, Türkiye’de karşılaştıkları sorunları ele alıp, ötekiliği devam ettiren dinamiklerin olup olmadığını ve göç sonrası Ezidilerin yaşam pratiklerinde meydana gelen değişimlerin analizini yapabilmek için kullanılmıştır.

Alan çalışması için amaçlı örneklem yöntemi ile Batman’ın Beşiri ilçesine bağlı Uğurca Köyü seçilmiştir. Alan için Uğurca köyünün seçilmesinin nedenleri (1) Göç sonrası Ezidilerin buraya yerleştirilmiş olması (2) Bölgeye erişim imkânının kolay olması (3) Görüşme yapmak için gerekli yerlerden izinlerin alınmış olması nedeniyle tercih edilmiştir. Batman kampına gelen Ezidi sayısı ilk etapta 1500 kişi iken daha sonraki dönemlerde yeni göçler başlamış ve bu sayıda azalma olmuştur. Ezidilerin bir kısmı Türkiye’de tutunamamış ve bu nedenle savaş bittikten sonra tekrardan Şengal’e geri dönüşler gerçekleşmiştir. Maddi durumu diğerlerine oranla iyi olanlar ise Avrupa’ya özellikle de Almanya’ya göç etmek zorunda

¹ Bu çalışmanın teroik çerçevesi ve alan verileri Perihan Yetkin’in “Ezidilerin Zorunlu Göç Deneyimi: Batman Uğurca Köyü Örneği” isimli YL çalışmasının ilk alan bulgularına dayanmaktadır.

² Bu çalışma kapsamında sınırlı bir örneklem ile yapılan görüşmeler nedeniyle veriler üzerinden genel geçer sonuçlara ulaşabilmek mümkün değildir. Alan çalışmasının ilk bulguları paylaşarak, Türkiye’de yaşayan Ezidilerin sorunlarına yönelik çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır. (y.n.).

³ Kartopu örnekleminde araştırmacının bir örnek ile başladığı, daha sonra o örnek olaydan aldığı bağlantılı ilişkilerle ilgili bilgilere dayanarak başka örnek olaylar belirlediği ve süreci tekrarladığı rastlantısal olmayan bir örneklem olduğuna değinir. Bu araştırmada da kartopu örneklemine yer verilmiştir böylece katılımcıların, görüşmeciyi yönlendirmesi ile başka kişiler ile görüşmeler yapılmıştır (Neuman, 2014: 324). Detaylı tartışma için bkz. W. Lawrence Neuman (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, Ankara: Yayın Odası Yayınları.

kalmışlardır. Alan çalışmasının gerçekleştirildiği 1.2.2017-1.3.2017 tarihleri arasında Batman kampında 150 Ezidinin kaldığı tespit edilmiştir.

Tablo 1: Görüşülenlerin Sosyo- Demografik ve Ekonomik Özellikleri

Gör. Kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Göç Öncesi meslek	Göç sonrası meslek
G1	Kadın	17	Bekâr	Lise okuyor	Öğrenci	Çalışmıyor
G2	Kadın	19	Bekâr	Lise okuyor	Öğrenci	Çalışmıyor
G3	Erkek	21	Bekâr	İlkokul mezunu	Sebze-Meyve satıcısı	Çalışmıyor
G4	Erkek	23	Bekâr	İlkokul mezunu	Düzensiz/Serbest meslek	Çalışmıyor
G5	Erkek	24	Bekâr	Üniversite okuyor	Öğrenci	Çalışmıyor
G6	Erkek	28	Evli	İlkokul mezunu	Düzensiz/Serbest meslek	Çalışmıyor
G7	Erkek	30	Bekâr	İlkokul mezunu	Tarım ve Hayvancılık	Çalışmıyor
G8	Erkek	34	Evli	İlkokul mezunu	Tarım ve Hayvancılık	Çalışmıyor
G9	Erkek	37	Evli	Okuryazar değil	Küçük bir bakkal İşletmiş	Çalışmıyor
G10	Erkek	41	Evli	Okuryazar değil	Düzensiz/Serbest meslek	Çalışmıyor
G11	Kadın	55	Evli	Okuryazar değil	Ev Hanımı	Çalışmıyor
G12	Erkek	62	Evli	Okuryazar değil	Ücretli Askerlik yapmış	Çalışmıyor
G13	Kadın	62	Evli	Okuryazar değil	Ev Hanımı	Çalışmıyor

Çalışmanın alan araştırması kapsamında dokuz erkek, dört kadın toplam 13 görüşmeci ile mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca bir kadın ve altı erkek olmak üzere toplam yedi görüşmecinin katıldığı odak grup görüşmesi yapılmış olup toplam 20 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada 13 kişi ile yapılan derinlemesine görüşmelere yer verilmiştir. 15-20 yaş aralığında iki kadın katılımcı, 20-29 yaş aralığında dört erkek katılımcı, 29-40 yaş aralığında üç erkek katılımcı, 40-50 yaş aralığında bir erkek katılımcı, 50-63 yaş aralığında iki kadın bir erkek olmak üzere üç katılımcıyla görüşülmüştür. Katılımcıların medeni durumuna ait yaş aralığı ise, 15-31 yaş aralığında bir kişi evli, altı kişi bekârdır. 31-63 yaş aralığında olan altı katılımcıda evlidir (Tablo 1).

Tablo 2: Göç Öncesi Erkek Katılımcıların Mesleği

Meslek	Kişi sayısı
Düzensiz/ Serbest Meslek	3
Tarım ve Hayvancılık	2
Bakkal işleten	1
Sebze/ Meyve Satıcısı	1
Ücretli Askerlik Yapmış olan	1

Göç öncesi erkek katılımcılar daha çok tarım ve hayvancılıkla uğraşmış, geçici işlerde çalışmışlardır. Bu işler dışında ücretli askerlik yapan, bakkal işleten, sebze-meyve satanlarda mevcuttur. Batman'da ise erkek katılımcılar, mevsimlik işler olduğu dönemlerde tarlada çalışmışlardır. Bunun dışında yaptıkları daimi bir işleri yoktur. Kadınlar ise göç öncesi ev işleri, çocuk bakımı ile ilgilenmişler ve bunun yanında tarla işlerine de yardımcı olmuşlardır. Batman'da ise kadınlar kamp temizliği, çocuk bakımı dışında bir iş yapmamaktadırlar. Katılımcıların daimi işlerinin olmaması yani istihdam alanlarında yaşanan sorunlar nedeniyle gelir düzensizliği yaşadıkları bu durum yoksulluğa neden olmakla beraber yerel halkın desteğine ihtiyaçlarını artırmaktadır (Tablo 2).

Katılımcılardan H.A göç sonrası yaşadığı işsizliğe ilişkin durumu şu cümlelerle ifade etmektedir, "İş yok, daimi iş yok burada. Yazın daha çok mevsimlik işler oluyor o zaman çalışmaya gidiyoruz. Irak'ta sebze satıyordum; salatalık, domates gibi yani tarımla ilgileniyordum ama burada iş yok." Katılımcılardan M.E göç öncesi yaptığı işi

şu cümlelerle ifade etmektedir, “Biz Şengal’de ev işlerini yapıyorduk, çocuklara bakıyorduk. Erkekler çalışıyordu; askere(paralı) gidiyorlardı, tarım ve hayvancılıkla uğraşıyorlardı.”

Katılımcılardan Ş.M göç öncesi çalışma durumunu şöyle açıklamıştır, “Şu an, bir iş yapmıyorum. Gençken, Saddam döneminde askerdim. Saddam dönemi bizim için hiç iyi değildi beni askere aldılar 16 yıl boyunca evimi göremiyordum zorla almışlardı askere.”

Katılımcılardan K.A ise göç öncesi ve göç sonrası çalışma durumunu şu cümlelerle açıklıyor, “Ben Şengal’de evimdeydim, çocuklar okula giderdi, işim vardı burada iş yok.”

Eğitim durumları açısından bakıldığında ise, ilkokul mezunu ve okuryazar olmayanların ağırlıklı olduğu sadece iki kişinin lise, bir kişinin de üniversite okuduğu görülmektedir. Yaş aralığına baktığımızda ise 37 ve üstü yaş grupları okuma yazma bilmemektedir. Katılımcıların, düşük eğitim düzeyine sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Katılımcılardan M.E kız çocuklarının okuma yazma öğrenmesi ile ilgili şu cümleleri aktarmıştır, “Şengal’de kızlarımızı okutuyorduk. Eskiden ayıptır kızlarımız okumasın diyorduk. Son kaç yıldır kızlarımız gidiyor okula. Kalemi öğrensinler, anlasınlar diye gönderiyoruz.” Pedersahi bir toplum olan Ezidi toplumunda daha çok erkek çocukları okula gönderilmiş. Yapılan görüşmeler doğrultusunda ise yapılan alan çalışmasına bağlı olarak son yıllarda okula giden kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden daha fazla olduğu belirlenmiştir. Tarihsel süreçte toplumlar uğradıkları saldırılar sonucu yer değiştirmek zorunda kalmışlardır. Göç olgusu toplumların yaşamsal pratiklerinde değişimler meydana getirebilmektedir. Kapalı bir toplum olarak yaşayan, Ezidilerin yaşadığı kırımlar ve göçler, kız çocuklarının okutulmasında etkili olduğu yapılan görüşmelerde de ortaya çıkmıştır.

3.1 Yetmiş Üçüncü Fermanın Kaçan Ezidilerin Göç Süreçleri

Batman kampına gelen Ezidilerin büyük kısmı Şengal’den gelenler oluşturmaktadır. Irak toplumunun dini yapısını bakıldığında farklı dini grupların oluşan gruplar ile karşılaşmaktadır. Bu nedenle Ezidiler, farklı dinlerden insanlarla bir arada yaşamışlar ancak yaşadıkları yerlerde ise nüfusun ağırlıklı olarak Arap nüfusundan oluştuğunu söylemek mümkündür. Ezidiler, DAES’in köylerine geleceği haberini aldıktan sonra buldukları köyleri terk etmek zorunda kalmışlar. Bazıları arabalarla bazıları da yürüyerek Şengal dağına gitmişler. Köylerini terk etmeden önce Peşmergeler, Ezidilerin silahlarını toplamış ve DAES köye yaklaşınca da köyü önce Peşmergeler terk etmiş böylece Ezidiler savunmasız bırakılmıştır. Şengal dağında da 10 gün aç-susuz kalmışlar ölenler olmuş bu süreçte. Türkiye ile Şengal arası koridoru açılınca bu yoldan Şırnak’a (Uludere köyüne) yürüyerek gelmek zorunda kalmışlar. Bir süre, yerel halkın yardımını alıp orada kalmışlar, devamında Türk devleti tarafından Ezidi kamplarına gönderilmişler.

Katılımcılardan H.E Şengal Dağında yaşadıklarını şu cümlelerle ifade ediyor, “DAES’den kaçıp Şengal dağına sığındık. Yanımıza yiyecek ve içecek hiçbir şey almadık canımızı zor kurtardık. Açlıktan ve susuzluktan ölenler oldu Şengal dağında. Çünkü 10 gün aç susuz kaldık. Çocuklar dayanamayacak şekildeydi bir kısmı öldü çok kötü olup boğazı kuruyan çocuklara da diğer çocukların tuvaletlerini içirdik.”

Katılımcılardan Ş.M, DAES’in yaptıklarını şu cümlelerle açıklıyor,

“DAES diye bir şey duyuyorduk fakat ne olduklarını bilmiyorduk. Geldiler etraftaki köylülerle birlikteydiler. Kızlarımızı aldılar, kadınlarımızı aldılar, eşyalarımızı aldılar, öldürdüler. Hoşlarına giden güzel kızlarımızı kendileriyle alıp götürdüler iki sigara karşılığında sattılar, televizyon karşılığında değiştirmeye çalıştılar bundan beter insanın başına ne gelebilir ki, kızını, gelinini, kız kardeşini gözlerinin önünde alıp gidiyorlar, erkek kardeşini öldürüyorlar, kayını öldürüyorlar, babanı, dedeni öldürdüler bundan kötüsü başıma gelmedi. Hep görüyorum bu olayları rüyamda, unutamıyorum aklıma geliyorlar, hiç unutamıyorum. Bu DAES fermanımızı verdiğinde, biz yalnızdık arkamızda kimsemiz yoktu. Yanımızda kimseyi göremedik, bir sürüye kurt dalmış gibi sürünün her bir kısmı bir tarafa dağıldı.”

Katılımcılardan K.A yaşadığı durumu şöyle açıklıyor,

“DAES, köyümüze doğru ilerlerken, diğer köylerden tanıdık bir Arap öğretmen aradı hemen köyden ayrılın yoksa DAES sizi öldürecek dedi. Köydeki Ezdiler yanlarına bir şey almadan kamyonet gibi bir taşıta bindiler. O ara DAES köye girmek üzereydi. Kamyonetteki kadının elinden bebek nasıl olduysa düştü ve bebeği almadan gittik.” Katılımcılardan A.M ise kendisini derinden etkileyen bir olayı şöyle aktarıyor, “Bir köyde DAES’den kaçamayan iki erkek çocuğunu DAES yakalıyor. Eğer Müslüman olursanız siz öldürmeyeceğiz diyorlar. Çocuklar DAES’in söylediği şeyleri yapıp Kelime-i Şahadet getiriyorlar buna rağmen DAES çocukları silahla öldürüp, videolarını medya da paylaşıyor.”

Yapılan görüşmelerde de katılımcıların hepsi, eski Ezidi göçleri ile şimdiki Ezidi göçlerinin nedeninin aynı olduğunu düşünüyor. Ezidi olduklarından ötürü katliamlara maruz kalmışlar ve bunun sonucu olarak göç ettiklerini görüşmelerde belirtmişlerdir. Diğer toplumlarında onları inançsız ve şeytana tapanlar olarak gördüklerini, kutsal kitaplarının olmayışından ötürü de önyargılara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan Ş.M, “Başımıza bu kadar olayın gelmesinin nedeni dinimizin farklı oluşundan, amaç dinimizi yok etmektir” diyor.

Katılımcılardan H.E göç etme nedenini şu cümlelerle ifade ediyor, "Biz Ezidiyiz o yüzden bunlar başımıza geldi. Biz Ezidiyiz ve Tavus Melek ve Allah'ın dediği gibi Ezdayi bir milletiz, Allah ve Tavus'u Melek'in koruduklarıyız. Fakir ve savunmasız bir milletiz. Esir düştük, hiçbir şeyden haberimiz yoktu, hiçbir devletin koltuğunda oturmamıştık. Ezidilik var olduğundan beri Şengal dağında yaşıyorduk. Yerimiz ve yurdumuzdu. Biz fakir bir milletiz. Eğer namusumuza şerefimize saldırı olmasaydı Şengal dağınu terk edip göçmek zorunda kalmazdık mülteci olmazdık."

3.2 Gitmek mi Zor Kalmak Mı? Araftaki Ezidi Mülteciler

Yerinden edilen Ezidiler Türkiye'ye giriş yapıktan sonra devlet tarafından mevcut Ezidi kamplarına yerleştirilmişlerdir. Bu kamplara yerleştirilen Ezidilerin bir kısmı Avrupa'ya göç etmiştir. Katılımcılardan S.E Avrupa'ya gitmek istediğini şu cümlelerle ifade etmektedir "Şengal'de savaş bite, gidebilirim Şengal'e ama orada DAES'in yapmış olduğu ölümler aklıma gelecek bundan dolayı gönlüm gitmek istemez. Çalışmak istiyorum, okulumu bitirmek istiyorum ama Türkiye'de bunları yapamıyorum. Üç yıldır Türkiye'deyim ama okuluma devam edemedim. Avrupa'ya gitmek isterim imkânım olursa. Avrupa da başıma zulüm gelmez orda insanlık var."

Katılımcılardan H.A ise şu ifadelerle değinir, "Biz muhtaç olmasak hiçbir yere gitmeyiz Türkiye'de kalırız ama iş istiyoruz. Biz Şengal'e gitmek istemiyoruz. Ya Türkiye'de kalmak istiyoruz ya da Avrupa'ya gitmek istiyoruz. Avrupa bizi alırsa oraya gitmek isteriz aksi takdirde burada kalmak isteriz." Katılımcılardan Ş.M ise Şengal'e geri dönmek istememesini şu cümlelerle belirtiyor, "Bizi destekleyecek birileri olmadığı müddetçe Şengal'e gidemeyiz gitsek tekrar aynı başımıza gelir."

Katılımcıların geneli Şengal'e geri dönmek istemiyor, bunun nedeni de aynı şeylerin tekrarlanması korkusu. Dönmek istememelerinin nedenlerinden biride o bölgelerde çok acı şeylere tanık olmuş olmaları. Aynı zamanda komşularına artık güvenemiyorlar, katılımcıların belirttiğine göre, Araçlar DAES'e destek vererek, yakaladıkları Ezidileri DAES'e teslim etmişlerdir. Katılımcılardan K.Y, Avrupa'ya gitmek istediğini şu cümlelerle ifade ediyor, "Avrupa'dakiler buraya gelmeyeceği için biz onların yanına gidelim, onlar artık buraya gelmez. Biz oraya gidersek birleşiriz, bir arada oluruz yani ailemiz bir arada olur. Biz burada kalsak yine dağılık olacağız." DAES faaliyetleri sonucu binlerce Ezidi yerinden edildi ve Türkiye olmak üzere Avrupa ülkelerine göç etmek zorunda kaldı. Avrupa'ya giden Ezidiler, tekrardan Şengal'e yahut Türkiye'ye dönüş yapmayacağı için Ezidi toplumunda aile parçalanmış olacak bu nedenle Avrupa'ya gitmek isteyenler var.

Görüşmeler doğrultusunda şuna değinebiliriz, Türkiye'ye zorunlu göç eden Ezidilerden maddi durumu iyi olanlar Avrupa'ya gitmiştir. Kalanlar ise Avrupa'ya gidemeyenlerdir. Türkiye'de kalan bu göçmenler Şengal'e de geri dönüş yapmayacaklardır. Bu durumdan ötürü, Türkiye'de kalmak zorunda olan göçmenler için yeni istihdam alanları oluşturmak gerekecektir.

3.3 Batman Uğurca Köyündeki Ezidilerin Göç Sonrası Yaşam Stratejileri

Ezidiler, Batman kapına ilk geldikleri zaman yardımlar özel dernekler aracılığıyla belediye tarafından yapılmış, kayyum atandıktan sonra ise yardımlar Kızılay, AFAD aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Kızılay aracılığıyla kişi başı 100 TL gıda yardım sözü verilmiş ama bu yardımın gerçekleştirilmediği yapılan görüşmelerde, görüşülenlerin dile getirdikleri sorunlar arasında yer almıştır. IMPR (Uluslararası Ortadoğu Barış Araştırmaları Merkezi) bir defalık ailelere devamı gelip gelmeyeceği belli olmayan para yardımında bulunmuştur. Yardımlar konusunda soru yönetildiğinde Türkiye'den memnun olduklarını, yardımların sürekli yapıldığına değinmişlerdir ancak gözlemler ve araştırmalar doğrultusunda yapılan yardımların son derece kısıtlı olduğu görülmüştür.

Katılımcılardan A.M yardımlar ile ilgili şu cümleyi ifade ediyor, "Türkiye'den memnunuz. Şimdiye kadar hiçbir şeye muhtaç kalmadık. Yerel halk bize çok yardım ediyor. Kızılay bir şeyler getirdi. Daha önce belediye yardım ediyordu bize, belediyeye kayyum atandıktan sonra yardımları artık Kızılay yapıyor."

Araştırmalar ve gözlemler doğrultusunda kamptaki diğer ihtiyaçlar şunlardır: Çocuk bezi, çocuk maması, kadın pedi, peçete, gıda, temizlik ürünleri vb. Kamptaki diğer bir sorun ise Türkçe kurslarının olmaması. Eğitim, hastane vb yerlerde iletişim sorunlarıyla karşılaşan Ezidiler, Türkçe öğrenmek istiyor ancak kamplarda Türkçe kursları yok. Ayrıca, eğitim de diğer bir sorunu oluşturmaktadır. Ezidilerin eğitimlerine Türkiye'de devam edememeleri ciddi sorunlar arasındadır. Ezidilere yönelik vatandaşlık söz konusu olmazken kendi ülkelerinde ötekileştirme süreçlerine maruz kalan Ezidilerin, Türkiye'de de statüsüz olmaları söz konusu grubu farklı toplumsal riskler ile karşı karşıya bırakmaktadır. Ezidiler zor koşullarda ve imkânsızlıklarla yaşantılarına devam ediyorlar. Çadırlar kışın çok soğuk yazın ise çok sıcak olmakta, daimi bir ekonomik gelirlerinin olmaması yoksullukla cebelleşmelerine ve dışarıya bağımlılığın artmasına neden olmakta, Ezidilere yönelik eğitim alanında yapılan bir düzenlemenin olmaması ayrıca sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan yardımların kısıtlı, çadırlarda Türkçe kursları bununla beraber diğer faaliyetlerinin olmaması, Ezidilerin yaşam şartlarını zorlaştırmaktadır.

3.4 Zorunlu Göçle Birlikte Değişmeye Başlayan İlişkiler: Ezidi Toplumunda Evlilik Ritüeli

Ezidiler kendi içlerinde endogami evlilik yaparlar. Dini temiz tutmak için Ezidi olmayanlarla yani Müslüman, Hıristiyanlarla ve diğer gruplarla evlilik yasaktır. Eğer bir Ezidi, Ezidi olmayan birisiyle evlenirse, evlendiği kişinin dinine geçtiğinden ve Ezidiliğe dönüşü mümkün olmadığından, ailesi ve aşireti tarafından aforoz edilir (Şengül, 2015: 149). Müritlerden biri endogami kuralıyla ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır; “Bizim dinimiz süt gibidir. Bembeyaz, tertemiz ve saftır. Bu nedenle biz dışarıya kız verdiğimiz zaman kızımız dinini değiştirir. Aynı şekilde biz dışarıdan kız aldığımız zaman biz dinimizi değiştirip, aldığımız kızın dinine döneriz. Çünkü saf olan dinimize yabancı eli değerse kirlenir ve bozulur” (Süvari, 2013: 69). Ezidi toplumunda dışardan evlilik yasaktır ancak DAES tarafından kaçırılan kadınlar bu durumun dışında tutulmuştur.

Katılımcılardan M.E Ezidi toplumunda evlilik ritüeli ile ilgili şunları aktarmıştır, “Hayır, çocuklarımızı Ezidi olmayanlarla evlendirmiyoruz. Gönülleri birbirine düşse de bizde öyle bir şey yok. O ferman başımıza geldi DAES zorla götürdü kızlarımızı. Onlar bu olayın dışında onları zorla götürdüler.” Katılımcılardan N.K ise “Dinimizden ötürü dışardan evlilik olmaz bizde. Dışardan evlilik olursa o kişi Ezidi olmaktan çıkar. DAES katliam yaptı çoğu kadını, kızlarımızı götürdü. Kaçırılan kadın ve kızlarımız Ezidilerdir çünkü zorla götürüldüler.”

Katılımcılardan K.A ise dışardan evliliğin olmayacağını şu cümlelerle ifade ediyor, “Dinimizden dolayı dışardan evlilik olmaz bizde.” Ezidiler dinlerinden ötürü kendi aralarında evlilik gerçekleştirirler. Ezidi olmayan toplumlara evlilik yapılırsa birey Ezidi olmaktan çıkar. Ancak DAES faaliyetleri sonucu binlerce Ezidi kadın, kaçırılarak tecavüze uğramış ve satılmıştır. Yapılan görüşmelerde Ezidiler bu durumun kadınların suçu olmadığını, zorla götürüldükleri için Ezidilikten çıkmayacaklarını ifade etmişlerdir. Zorunlu göç nedenleri ve yaşanan süreçler toplumları derinden etkileyebilmekte ve var olan yaşamsal pratiklerde değişimlere neden olabilmektedir. DAES’in elinde olan, sayıları yaklaşık beş bin olarak tahmin edilen Ezidi kadınlar dünyanın çeşitli ülkelerine satılmıştır. Birçoğunu bulmak mümkün olmayacak sadece bir kısmı Ezidi cemaati ve diğer kuruluşların çabalarıyla “satın alınarak” kurtarılmıştır (Baysal, 2016: 268).

Sonuç

Ezidilerin tarihine bakıldığında farklı yüzyıllarda paylarına katliamlar ve sürgünlerin düştüğü görülmektedir. Son dönemlerde ise Ezidilere yönelik DAES saldırıları söz konusu olmuştur. DAES saldırıları sonrası Türkiye’ye gelen Ezidiler, devlet kontrolü ile kamplara yerleştirilmiştir. Suriye’de 2011 yılından bugüne yaşanan iç savaş nedeniyle milyonlarca insan Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştır. Zorunlu göç beraberinde Ezidi mültecileri farklı toplumsal ve ekonomik riskler ile karşı karşıya bırakmıştır. Milyonlarca Suriyeli mültecinin Türkiye’ye göç etmek zorunda kalması sonucunda söz konusu grupların bir kısmı kamplarda barındırılırken, ciddi bir kısmı ise Türkiye’nin özellikle sınır kentleri ve metropollerinde “mültecilik” olgusunu gittikçe görünür kılmışlardır.

Çalışma kapsamında Ezidilerle yapılan görüşmelerde, Ezidilere yapılan yardımların son derece kısıtlı olduğu görülmektedir. Özellikle farklı mülteci gruplarının Türkiye kentlerinde tutunma çabalarında karşılarına çıkan istihdam alanında yaşadıkları sorunlara benzer sorunları Ezidiler de deneyimlemektedir. İstihdam alanına katılım da yaşanan sıkıntılardan ötürü daimi iş bulamayan Ezidiler yoksulluğu deneyimlemekte bu nedenle yoksullukla mücadele de enformel stratejiler geliştirebilmenin dışında (yerel halkın desteği vb. yardımlar) başvurabilecekleri stratejiler bulunmamakta, bu durum ise söz konusu grubu gündün güne yerel halkın desteğine daha bağımlı kılmaktadır. Bir başka sorun ise söz konusu grubun eğitime erişim ve devam edebilmesinde görülmektedir. Türkiye’de eğitimlerine devam edememeleri ve bu konuda herhangi bir çalışmanın olmaması göçmenlerin mağdur olmasına neden olmaktadır. Ayrıca, kamplarda yaşam malzemeleri eksikliği ve buna bağlı sıkıntıların olması Ezidilerin gündelik yaşamlarını gittikçe zorlaştırmaktadır. Görüşmelerde gösteriyor ki, Ezidilerin geldikleri yerlerde çatışmalar bitse bile gelenlerin çoğu Türkiye’de kalacaktır. Türkiye’ye zorunlu göç eden Ezidilerden, Avrupa’ya gidebilme imkanı olanların gittikleri geriye kalanların ise tekrardan Şengal’e geri dönüş yapmayacakları yapılan görüşmeler sıklıkla ifadelendirilmiştir. Bu durum Ezidilerin Türkiye’de kalıcı olduğunun göstergesidir. Bu nedenle göçmenlerin toplumsal yaşama entegrasyonunun farklı boyutlarıyla sağlanmasına yönelik çok boyutlu politikalar geliştirilmesi elzemdir.

KAYNAKÇA

- BENEDICT, Anderson (2011). *Hayali Cemaatler*, çev. İskender Savaşır, İstanbul: Metis Yayınlar.
BAUMAN, Zygmunt (2017). *Modernlik ve Müphemli*, çev. İskender Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
BAUMAN, Zygmunt (2016). *Sosyolojik Düşünme*, çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
BAUMAN, Zygmunt (2013). *Akışkan Aşk İnsan İlişkilerinin Kırılganlığına Dair*, çev. Işık Ergüden, İstanbul: Versus Kitap.
BAYSAL, Nurcan (2016). *Ezidiler: 73. Ferman Katliamı Ve Kurtuluş*, İstanbul: İletişim Yayınları.
CANATAN, Kadir (1990). *Göçmenlerin Kimlik Arayışı*, İstanbul: Endülüs Yayınları.
CASTELLS, Manuel (2006). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür*, çev. Ebru Kılıç, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
CAMPBELL, Charlie (2013). *Günah Keçisi*, çev. Gizem Kastamonulu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
GOFFMAN, Erving (2014). *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdaresi Üzerine Notlar*, çev. Levent Ünsaldı, Heretik Yayınları.

- JENKİNS, Richard (2016). *Bir Kavramın Anatomisi: Sosyal Kimlik*, çev. Emir Tali, İstanbul. Everest Yayınları
- ERDOĞAN, Murat, KAYA, Ayhan (2015). *Türkiyenin Göç Tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- NEUMAN, W. Lawrence (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. Ankara: Yayın Odası Yayınları.
- MARSHALL, Gordon (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Osman AKınhay-Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- SENNETT, Richard (2014). *Yabancı*, çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.
- SİMMELE, Georg (2009). *Bireysellik ve Kültür*, çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları
- SMITH, Anthony (2002). *Küreselleşme Çağında Milliyetçilik*, çev. Derya Kömürcü, İstanbul: Everest Yayınları.
- SUVARİ, Çakır Ceyhan (2013). *Ezidiler*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- MILLER, J. Mark- CASTLES Stephen (2008). *Göçler Çağ*. Çev. Bülent Uğur Bal-İbrahim Akbulut, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ŞENGÜL, Birgül. (2015). *Ezidiler*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- ÜNSALDI, Levent (2016). *Yabancı*. Ankara: Heretik Yayınları.
- MAN, Fuat.(2016). *Modernlik Ve Yabancılar: Bir 'Günah Keçisi' Kategorisi Olarak Emek Piyasasındaki Suriyeli Göçmenler Örneği* https://www.researchgate.net/publication/304623416_Gunah_Kecileri_ya_da_Olagan_Supheliler_Olarak_Suriyeliler (12.10.2017).